

TIPĂRITURI APĂRUTE LA BLAJ ÎN PRIMII 25 DE ANI DE ACTIVITATE A TIPOGRAFIEI (1747—1771), RELEVATE DE UN DOCUMENT DE EPOCĂ

Dacă întreaga perioadă 1700—1780 este marcată, în majoritatea țărilor aflate sub stăpânirea habsburgică, de o stagnare a activității tipografice, la românii din Transilvania, dimpotrivă, activitatea acestei instituții de tradiție și de mare prestigiu, care a jucat un rol hotărâtor în emanciparea cultural-politică a poporului român, renaște¹.

Deși în această perioadă s-au tipărit cărți românești, incidental, la Alba Iulia (1702 și 1703), Cluj (1744 și 1746), Viena (1701, 1766, 1775 și 1779), Caloceea (Kalocsa, 1769) și Brașov, totuși tipărițiile necesare românilor din Transilvania sînt în majoritate imprimate de teascurile tipografiei din Blaj².

Pusă în stare de funcțiune în anul 1747³, prin strădania episcopului greco-catolic Petru Pavel Aron, în scopul asigurării cărților necesare cultului și învățămîntului confesional greco-catolic din Transilvania⁴, tipografia din Blaj este pentru această perioadă principala furnizoare de slovă românească tipărită pentru cei însetați să o deslușească, românii transilvăneni.

Dat fiind rolul important al acestui centru tipografic transilvănean în istoria tiparului și cărții vechi românești, considerăm că se impune a fi prezentat detaliat și totodată publicat un document⁵ relevant pentru tipărițiile apărute la Blaj pînă în anul 1771 inclusiv.

Deși utilizat de Zenobie Piclișanu într-un articol al său⁶, considerăm că publicarea acestui document nu este de prisos, deoarece datele pe care le furnizează aduc unele completări monumentalei opere *Bibliografia românească veche*⁷ și oglindesc totodată diversitatea tipurilor de lucrări imprimate de tipografia din Blaj.

Documentul în cauză este un raport referitor la situația tipografiei din Blaj și la cărțile tipărite aici, adresat Guberniului Transilvaniei,

¹ *Istoria literaturii române* (în continuare, abreviat, I. L. R.), ed. II revăzută, Buc., 1970, vol. I, p. 482; Aurel Nicolescu, *Școala ardeleană și limba română*, Buc., 1971, p. 26.

² I. L. R., I, p. 483.

³ I. Bianu, N. Hodoș, D. Simonescu, *Bibliografia românească veche* (mai de parte, abreviat, B.R.V.), Buc., 1944, tom. IV, p. 68; Filiala Arhivelor Statului jud. Alba, fond Mitropolia greco-catolică Blaj — Cabinetul mitropolitului, dos. 26/1747.

⁴ Fil. Arh. St. jud. Alba, fond Mitropolia greco-catolică Blaj, acte înregistrate, act nr. 1106/1867, f. 2—3.

⁵ Biblioteca Academiei R.S.R., filiala Cluj-Napoca (în continuare, abreviat, B.A. F.C.-N.), manuscris latin (în continuare, abreviat, ms. lat.) nr. 280, f. 188—189.

⁶ Z. Piclișanu, *Tipografia din Blaj*, scrisoare către Bucuța, în *Boabe de grîu*, nr. 2/1934, p. 106—107.

⁷ D. Poenaru, *Contribuții la Bibliografia românească veche*, Muzeul județean Dîmbovița, Tîrgoviște, 1973, p. 37—54.

căruia îi este anexată o „specificatio“ („consignatio“), o listă în care sînt enumerate cărțile imprimate în tipografia locală pînă la acea dată⁸.

Atît în raportul propriu-zis, cît și în anexa acestuia se specifică data la care au fost întocmite, 2 februarie 1782, respectiv 30 ianuarie 1772, dar nici unul din ele nu poartă semnătura autorului⁹.

Acuratețea cu care sînt prezentate în „specificatio“ tipăriturile blăjene, grafia identică atît în raport, cît și în anexa acestuia, ne determină să le atribuim drept autor pe cel care prin funcția sa era îndreptățit să cunoască cel mai bine activitatea tipografiei, prefectul acesteia, pe atunci Iosaphat Devay¹⁰, mai ales că mai sînt cazuri cînd acesta se adresează direct guvernului pentru a-l informa despre situația tipografiei¹¹.

Dacă în raportul propriu-zis sînt amintite doar în general tipăriturile apărute la Blaj, în „specificatio“ sînt prezentate aproape toate lucrările tipărite la Blaj pînă în anul 1771 inclusiv, fiecărei tipărituri indicîndu-i-se anul apariției și, cînd este cazul, ediția și limba, dacă este alta decît cea română, sau dacă aceeași lucrare a fost tipărită în mai multe limbi¹².

Din „specificatio“ reiese totodată că tipografia din Blaj nu-și îndeplinea numai menirea de a asigura cultului și învățămîntului confesional greco-catolic cărțile necesare, ci avea și obligația de a efectua tipărirea unor lucrări solicitate de Guvernul Transilvaniei: regulamente militare, ordine imperiale, urbarii etc.¹³.

Dar ceea ce impune publicarea acestui document, chiar dacă el a fost utilizat anterior, considerăm că este ansamblul structural al acestei „specificatio“, modul în care sînt clasificate și catalogate de autorul ei operele imprimate în tipografia din Blaj, clasificare care în general concordă cu cea actuală¹⁴.

Totalitatea lucrărilor menționate în „specificatio“ sînt grupate în următoarele 7 categorii:

1. cărți de cult („Ecclesiastici Valachici qui de praescripto S(acrae) R(omanae) E(cclesiae), in ritu Graeco ad recitandum Divinum Officium requiruntur“)*

2. carte de rugăciuni („Precatorius“)

3. învățăături creștinești („Doctrinae Christianae“)

4. cărți de filozofie și teologie („Philosophici et Theologici“)

5. manuale școlare („Scholastici“)

6. regulamente militare și urbarii („Politici“)

7. patente („Patentales“)¹⁵

Dat fiind faptul că lucrările nu sînt enumerate în ordine cronologică în cadrul tuturor categoriilor de tipărituri, nu vom respecta întocmai ordinea din document, ci le vom prezenta cronologic, iar pentru citarea lucrărilor vom utiliza în general titulatura consacrată în *Bibliografia*

⁸ B.A. F.C.-N., ms. lat., nr. 280, f. 188—189.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Fil. Arh. St. jud. Cluj, fond Blaj, doc. nr. 494 și 562.

¹¹ Idem, dos. nr. 494.

¹² B.A. F.C.-N., ms. lat., nr. 280, f. 188—189.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

* Vom cita în continuare numai „Ecclesiastici Valachici“ și vom utiliza titlatura latină și pentru celelalte categorii de tipărituri.

românească veche, deoarece în document titlurile sînt menționate în limba în care acesta a fost scris, cea latină și numai pentru lucrările care nu sînt cuprinse în *Bibliografia românească veche* vom folosi titulatura latină.

În prima categorie, „Ecclesiastici Valachici“, sînt menționate următoarele cărți de cult:

1. Strastnic** (1753)¹⁶
2. Liturghii (1756)¹⁷
3. Molitvenic (1757)¹⁸
4. Psaltire (1764, ediția a III-a)¹⁹
5. Evanghelie (1765)²⁰
6. Orologhion (1766, ediția a III-a; nici în *Bibliografia românească veche*, nici în articolul lui Zenobie Picișanu nu se specifică numărul ediției)²¹
7. Apostol (1767)²²
8. Penticostar (1768)²³
9. Catavasier (1769, ediția a II-a; nici în *Bibliografia românească veche*, nici în articolul lui Zenobie Picișanu nu se specifică ediția)²⁴
10. Octoih (1770, ediția a II-a)²⁵
11. Triod (1771)²⁶

În cadrul aceleiași categorii se specifică totodată că se afla supus cenzurii un Minologhion, care va apărea abia în 1781²⁷.

Cartea de rugăciuni, „Precatorius“, este reprezentată de un Acatist, tipărit în anul 1763²⁸.

Cea de-a III-a categorie, intitulată „Doctrinae Christianae“, cuprinde următoarele lucrări de lectură și exegeză teologică:

1. Floarea adevărului (lucrare tipărită inițial în anul 1750 la Blaj în limba română, apoi în anul 1752 la Tipografia Universității din Viena în

** Menționăm în paranteză anul apariției și, unde este cazul, ediția.

¹⁶ B.R.V., II, p. 126; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

¹⁷ B.R.V., II, p. 134; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

¹⁸ B.R.V., II, p. 141; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

¹⁹ B.R.V., II, p. 162; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 188.

²⁰ B.R.V., II, p. 164; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

²¹ B.R.V., II, p. 170; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 188.

²² B.R.V., II, p. 172; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

²³ B.R.V., IV, p. 86; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

²⁴ B.R.V., II, p. 191; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

²⁵ B.R.V., II, p. 194; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

²⁶ B.R.V., IV, p. 89; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A.F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

²⁷ Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189; B.R.V., II, 273.

²⁸ B.R.V., II, p. 160; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

limba latină și retipărită la Roma în limba latină în anul 1761 de călugării basilitani; edițiile tipărite în 1752 și 1761 nu sînt menționate în *Bibliografia românească veche*, iar Zenobie Picișanu în articolul său nu menționează documentul care i-a furnizat informația²⁹.

2. Doctrina christiana (tipărită la Blaj în anul 1757 prima dată în limba română, apoi, în același an, în limba latină)³⁰.

3. Păstoriceasca datorie (1759)³¹.

4. Petru Pavel Aaron, Păstoriceasca poslanie sau Dogmatica învățătură (1760)³².

5. Gherontie Cotore, Carte pastorală (1760)³³.

6. P. P. Aaron, Epistola consolatoria (lucrare tipărită în același an, 1761, prima dată în limba română, apoi în limba latină, dar *Bibliografia românească veche* nu menționează ediția apărută în limba română)³⁴.

7. P. P. Aaron, Soborul de la Florența (lucrare tipărită în același an, 1762, în limbile latină și română)³⁵.

8. „Parvus Catechismus Romanus (lucrare tipărită în 1763, menționată de Zenobie Picișanu, dar inexistentă în *Bibliografia românească veche*)³⁶.

9. Viețile Sfinților Pahomie, Dorotei și Teodor Studitul (lucrare tipărită în limba latină în anul 1768)³⁷.

Următoarea categorie, cea a cărților de filozofie și teologie, „Philosophici et Theologici“, este reprezentată de lucrarea Joannis Damasceni, *Opera philosophica et theologica*, tipărită în limba latină în anul 1763³⁸.

Dacă lucrările menționate pînă acum sînt tipărituri religioase și au ponderea cea mai mare în „specificatio“, următoarele trei categorii sînt tipărituri cu caracter laic: manuale școlare, regulamente militare, urbarii și patente.

Manualele școlare, „Scholastici“, constituie cea de-a V-a categorie a tipăriturilor apărute la Blaj în primele decenii de activitate a tipografiei și sînt reprezentate de o „Grammatica Italico Vlachica“, care nu era încă terminată la 30 ianuarie 1772³⁹.

Tipărirea unei cărți special destinate învățămîntului ne determină să deducem că la școlile Blajului numărul disciplinelor de învățămînt

²⁹ B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.R.V., II, p. 113.

³⁰ B.R.V., II, p. 137; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

³¹ B.R.V., II, p. 147; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

³² B.R.V., II, p. 148; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

³³ B.R.V., II, p. 149; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

³⁴ B.R.V., II, p. 155; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

³⁵ B.R.V., II, p. 157; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

³⁶ Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

³⁷ B.R.V., IV, p. 87; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

³⁸ B.R.V., II, p. 180; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

³⁹ Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 107; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

începe să se diversifice, că studiile teologice sînt completate de studiul limbilor.

În penultima categorie de tipărituri blăjene, intitulată „Politici“, se înscriu următoarele lucrări:

1. „Regulamentum Militiae Limitaneae Valachicae ex Transylvania“, tipărit în limba română în anul 1766⁴⁰, într-un tiraj de 120 exemplare⁴¹.

2. „Regulamentum Militare pro Natione Illyrica“, tipărit în limba sîrbă, fără a fi datat cu precizie, specificîndu-se doar că a fost imprimat mai demult („pridem“), ceea ce ne determină să conchidem că a fost tipărit anterior celui românesc⁴².

3. „Urbaria“, tipărite în limbile ruteană și română în anul 1771⁴³. Șirul tipăriturilor ieșite de sub teascurile tipografiei din Blaj și menționate în „specificatio“ se încheie cu următoarele lucrări incluse în ultima categorie de imprimate blăjene, patentele, „Patentales“:

1. Maria Tereza, ordonanță în contra ciumii (1766)⁴⁴.

2. „Patentales Ex(celsi) R(egii) Gubernii quae pro instructione culturae pomorum terrestrium deserviebant“, tipărite în limba română într-un tiraj de 100 exemplare în anul 1766; Zenobie Picișanu, probabil dintr-o eroare de lectură, datează greșit anul apariției, indicînd anul 1760⁴⁵.

3. „Patentales Ex(celsi) R(egii) Gubernii in Tran(sylva)nia intuitu emigrantium ex Tran(sylva)nia“, tipărite în limba română, într-un tiraj de 200 exemplare, în anul 1768⁴⁶.

Relevînd cîteva noi titluri și ediții de tipărituri vechi românești, „specificatio“ aduce o reală contribuție la îmbogățirea istoriei cărții vechi românești.

MIRCEA IOAN

⁴⁰ Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 106; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

⁴¹ Fil. Arh. St. jud. Cluj, fond Blaj, doc. nr. 494.

⁴² Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 106; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

⁴³ Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 106; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189; Fil. Arh. St. jud. Alba, fond Mitropolia greco-catolică Blaj — acte nefnregistrate, doc. nr. 13/1772.

⁴⁴ B.R.V., IV, p. 82; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 106; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189.

⁴⁵ B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189; Fil. Arh. St. jud. Cluj, fond Blaj, doc. nr. 498, 502; Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 106.

⁴⁶ Z. Picișanu, *op. cit.*, p. 106; B.A. F.C.-N., ms. lat., 280, f. 189; Fil. Arh. St. jud. Cluj, fond Blaj, doc. nr. 492, 494, 502.

ANEXE

1.

Ad Gubernium!

Pro benigna commendatione, quam circa statum Typographiae hujus Ex(cellentia) V(est)ra Ma(ies)t(a)ti Ap(osto)licae gratiose facere et ab Eadem pro incremento ejusdem Typographiae benignissimam resolutionem exoperari dignata est, Deo cum primis, tum post Ma(ies)t(a)tem Ap(osto)licam Ex(cellentiae) V(est)rae qua supremo hic Ejusdem ministro nos hic omnes gratias referimus. Sic enim spes amplior affulget, quod concreditum nobis indignis a Ma(ies)t(a)te Ap(osto)lica hic S(acram) Unionem pro viribus annuntiandi munus, veram scilicet cum S(acra) R(omana) E(cclesia) Unionem per puram et castigatam librorum tum Ecclesiasticorum, tum Dogmaticorum impressionem defendere et errores tum Religioni, tum Ma(ies)t(a)tibus Ap(osto)licis maxime praejudiciosos, quos adversarii S(acrae) Unionis in suis libris edere et vulgare non cessant, pro aedificatione Religionis et adversariorum iactantia reprimenda refellere possimus, sed et populum hunc ad summam et debitam erga Aug(ustissi)mam Domum Austriacam subjectionem et obedientiam amplius pro ipsius genio instruere et permovere possimus. Quae duo S(acrae) scilicet Unionis propugnatio et nationis hujus sincera et erga Aug(ustissi)mam Domum Austriacam praestanda obedientia cum ex libris in Typographia hac sub sanctae mem(oriae) Ep(isco)po P(etro) P(aulo) Aaron editis luculentius exhibentur, eorum consignationem juxta benignius M(alesta)tis Ap(osto)licae imperium et gratiosum Ex(celsi) R(egii) Gubernii intimatum hic adjectam Eidem humillime refero. Iugi Ejusdem Venerationis cultu maneo.

Balasfalvae 2 Februarii 1772

2.

Specificatio

Librorum in Typographia Balasfalvensi impressorum

Eccle(sia)s(tici) Valachici qui de praescripto S(acrae) R(omanae) E(cclesiae) in ritu Graeco ad recitandum Divinum Officium requiruntur.

1. Orologion, seu breviarium tertio impressum anno 1766.
  2. Psalterium tertio impressum 1764.
  3. Lyturgia, seu Missale 1756.
  4. Euchologion, sive Rituale 1757.
  5. Ectolkhos, seu Octo Tonorum Officium reimpressum 1770.
  6. Apostolon, seu Acta Ap(osto)lorum et epistolae 1767.
  7. Evangelion, seu quator Evangelia 1765.
  8. Triodion, seu Officium pro paenitentia Quadragesimale 1771.
  9. Sztrasnikion, seu passionale Officium S(acrae) hebdomadae impressum 1753.
  10. Pentekostarion, seu Officium Pentecostale impressum 1768.
  11. Katavaszierion, seu Officium pro Dominicalibus festivitibus 9 odas et responsiones S(acrae) Lyturgiae in se continens reimpressum 1769.
- Huc spectat Minologion, seu Mineon, de quo in priori submissa informatione relatio facta est, quod actu sub censura sit, quodque Officium Annuum Omnium Sanctorum in se continet

Precatorius

Akaftisztion, seu Officium devotionis ad B(eatam) Virginem, Christum Dominum, Angelum custodem impressum anno 1763.

Doctrinae Christianae

1. Flosculus Veritatis continens 4 puncta S(acrae) Unionis ex variis Orientalis Ecclesiae libris probata, primum Valachico idiomate collectus et typis Balasfalvae datus anno 1750, tum Viennae in Latinum versus et Ma(ies)t(a)ti Apostolicae a defuncto Ep(isco)po dedicatus typis Universitatis Typographiae anno 1752 editus, demum Romae anno 1761 a Basilianis Latini Ritus reimpressus.
2. Doctrina Ch(ristia)na ex probatis authoribus colle(c)ta ad usum Scholasticae juventutis cooptata, cum adjecto de S(acra) Unione colloquio anno 1757 primum Idiomate Valachico, tum Latino typis Balasfalvensibus edita.

3. Obligatio Pastoralis sacerdotum circa legitimam Ordinum susceptionem, munus praedicandi Divina celebrandi et Sacramenta administrandi et castitatem sacerdotum in Graecorum Ecc(lesi)a cum brevi scitu necessariorum expositione anno 1759 edita.
4. Doctrina Dogmatica Ep(isco)pi P(etri) P(auli) Aaron ad Clerum missa quatuor puncta S(acrae) Unionis cum refutatione nonnullarum adversus eam objectionum continens.
5. Doctrina Vicarii Ep(isco)palis ad Clerum missa circa debitam erga Superiores observantiam et obedientiam anno 1760 typis edita.
6. Epistola Consolatoria Ep(isco)pi P(etri) P(auli) Aaron sub tempus persecutionis Unitorum ad Suum Clerum missa anno 1761, primo typo Valachico, tum Latino edita.
7. Ep(isco)pi P(etri) P(auli) Aaron epistola ad Suos Diaecesanos definitionem Concilii Aecumenici Florentini circa quatuor puncta S(acrae) Unionis cum subscriptione Patrum Concilii anno 1762, tum Latino, tum Valachico idiomate impressa.
8. Parvus Catechismus Romanus ab Eccl(es)ia aprobatum cum brevi adiectione et confirmatione quatuor punctorum S(acrae) Unionis anno 1763 impressa.
9. Sanctorum Pachomii, Dorothei et Theodori Studitae doctrinae ch(ristia)nae et asceticae Latino idiomate impressae anno 1768.

Philosophici et Theologici

S(ancti) Ioannis Damasceni Opera Latino idiomate impressa anno 1763.

Scholastici

Grammatica Italico Valachica, quae necdum est perfecte finita.

Politici

1. Regulamentum Militiae Limitaneae Valachicae ex Transylvania in Valachico idiomate ex Mandato Ex(celsi) R(egii) Gubernii impressum anno 1766. Impresum quidem adhuc est pridem in hac Typographia aliud quoque Regulamentum Militare pro Natione Illyrica in Illyrica lingua sed ejus exemplar a Praedecessoribus hujus Typographiae Praefectis in archivo non est conservatum, nec actu hic reperitur.
2. Quaedam Urbaria Valachico et Ruthenico idiomate pro Principatu Hungariae ad requisitionem I(ncly)tae R(egiae) Com(mi)ssionis in Comit(a)tu M(ara) Marasiensi existentis et quidem (ut nobis ab Eadem scriptum est) ex directione ac in viatione Viennensi huc missa impressa juxta Originale Ejusdem R(egii) Com(m)issionis anno 1771.

Patentales

1. Patentales Ex(celsi) R(egii) Gubernii in negatio Sanitatis Valachico idiomate impressae anno 1766.
2. Aliae Patentales Ex(celsi) R(egii) Gubernii in Tran(sylva)nia intuitu emigrationum ex Tran(sylva)nia Incolarum Valachico idiomate impressae anno 1768.
3. Aliae Patentales Ex(celsi) R(egii) Gubernii, quae pro instructione culturae populorum Terestium deserviebant, Valachico idiomate impressae anno 1766.

Balasfalvae 30 Januarii 1772